

מר' ויקרא קט"ו

207

ד' או בבתי כנסיות הרי הן כאלהי זהב. ולכאורה למה יהיו כאלהי כסף, ודי הי' לומר שלא קיים המצוה. אבל הוא הדבר, כי הכרובים נעשו להשראת השכינה כמ"ש (שם כ"ה כ"ב) ונועדתי לך שם ודברתי אלך מעל הכפורת, וכתוב (במדבר ז' פ"ט) וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפורת אשר על ארון העדות מבין שני הכרובים. וכל זה יתכן רק כשנעשה על פי הציווי והי' שלוחו של אדם כמותו, אבל אם שינה בדבר מה ובטלה השליחות, אי אפשר שתהי' בו השראת השכינה, ושוב שורה בו דבר חיצוני כטעם הזה"ק בענין טומאת מת, וע"כ הוא כאלהי זהב. וכן בגרב ואביהוא שהקריבו אש זרה אשר לא צוה אותם, וידוע בספרים אש זרה מה היא ואינו מובן שהרי הם התכוונו למצוה, אך הוא הדבר, שבאשר לא צוה אותם ולא היו שלוחים ואי אפשר הי' שיהול שם השם במעשה ידיהם שוב שורה בו דבר חיצוני לעומתו. וזה הי' הענין שמרע"ה כתב על כל דבר ודבר כאשר צוה ה' את משה, להורות שכל מה שהוא עושה הי"י הוא העושה, ושלוחו של אדם כמותו, ובלעדי השליחות אינו עושה מאומה שאיננו דבר נפרד כלל. וזהו כבודו של מקום, שהכל בטל אליו יתברך בתכלית, וע"כ הי' שכתו נמי מדה במדה, שלא יהי' גפרד עומד מבחוץ אלא קרא לו שיכנס:

במד"ר (פ' א') ויקרא אל משה מה כתוב למעלה מהענין פ' משכן כאשר צוה ה' את משה, משל למלך שצוה את עבדו וא"ל בנה לי פלטינן. על כל דבר ודבר שהי' בונה הי' כותב עליו שמו של מלך וכו', לימים נכנס המלך וכו', אמר כל הכבוד הזה עשה לי עבדי ואני מבפנים והוא מבחוץ קראו לו שיכנס לפני ולפנים, כך וכו' הי' כותב עליו כאשר צוה ה' את משה אמר הקב"ה כל הכבוד הזה עשה לי משה ואני מבפנים והוא מבחוץ קראו לו שיכנס לפני ולפנים. לכן נאמר ויקרא אל משה, ויש להבין מהו הכבוד שנכתב על כל דבר כאשר צוה ה' את משה, וכי אם לא הי' כותב לא הי' מובן שנעשה עפ"י ציווי ה', והרי זו היא מצוה גם לדורות:

11
100
1000

ונראה דהנה השראת השכינה במשכן ע"י מצוה בר"ד זה הוא דבר המתמלי, שהרי אפילו שום רנק היים אין בכח האיש למשוך על ידי כלים שיעשה לזה, מה גם השראת השכינה. אבל התירוץ מובן, שבאשר הכל נעשה עפ"י ציווי הש"י ושלוחו של אדם כמותו הרי הוא כאילו כל המשכן הי' מעשה שמים, וע"כ יובנו דברי רש"י (שמות כ' כ') בפסוק לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב, שאם אתה עושה את הכרובים שבמשכן של כסף הרי הן כאלהי כסף וכן אם עושה אותן

"ויקרא אל בוש"ה..." (א, א)

1 מפני מה נאמר בתורה "ויקרא" עם האות אלף זעירא (קטנה)? בעל הטורים כותב טעם: משום שבענותנותו הרבה לא רצה משה לכתוב אלא "ויקר", כפי שנאמר אצל בלעם "ויקר ה' אל בלעם וישם דבר בפיו", כאילו לא נראה אליו ה' אלא במקרה. אך הקב"ה אמר למשה לכתוב באל"ף, מפני שלשון "ויקרא" מראה על מדרגה גבוהה יותר בנבואה, על פנייה מכוונת מצד הקב"ה. נאלץ משה רבינו להסכים, אבל מרוב ענותנותו כתב אל"ף זעירא...

שאל על כך הרה"ק רבי יצחק מנצקא זי"ע, הרי גם בפרשת יתרו אנו מוצאים פעמיים שכתוב "ויקרא", "ויקרא אליו ה' מן ההר" (ט, א), "ויקרא ה' למשה אל ראש ההר" (ט, ב). ומפני מה לא כתב משה אף שם ויקרא עם א' זעירא?

11 אלא הסביר ואמר, מכאן רואים: שלהיות עניו, אפשר כשאף אחד לא רואה! אבל ענותנותו ברבים זו לא ענותנותו, זו גאווה!... והמשיך להסביר זאת: כאן בפרשתינו לא שמע איש את הקב"ה קורא אליו, אלא משה לבדו, כדברי רש"י: "הקול הולך ומגיע לאוזניו, וכל ישראל לא שומעין". ולפיכך רצה משה, מחמת ענותנותו, למעט את חשיבותה של הקריאה שקרא ה' אליו, ולכתוב "ויקר" כפי שנאמר אצל בלעם. אולם שם, בפרשת יתרו, באה הקריאה במעמד כל ישראל, הכל שמעו אותה, ואם יבוא עכשיו למעט את דמות עצמו - מתוך התכחשות לדבר שהכל ראו ושמעו אותו - לא תיחשב זאת כענוה, אלא כגאווה, התענוות מתוך גאווה...

2
למנוח
20857

כיון שמהווה היא סתירה לכל מהותה ועניינה של הקרבת הקרבן, ולפיכך נחשבת היא כעשיית שקר ותועבה.

6
ר

זוכה הוא לכפרה על ידי קרבנו ויודונו נעין מאמרנו לפרשה זו "קרבן - קרבה ואחדות" ויבדבה אזכחה לך.

קרבן - אזכרות או ריח ניחוח

מאחר שביארנו שעבודת הקרבנות אינה שייכת אלא באותם ההולכים בדרך ה' שכן זוהי מהות הקרבן וענינו - ההתקרבות לה' יתברך, ניתן להבין מדוע דימה הנביא ישעיהו את קרבנות הרשעים להקרבת בעלי חיים טמאים, שהרי אדם המקריב קרבן ומרגיש שהינו מביא את בחינת ה'בהמה' שבו לפני ה', וכל כוונתו היא לזכות לקירבת ה', מקדש ומוכך את הגשמיות שבו, ואף הבהמה מגיעה בכך לתכלית בריאתה.

6

נמצא שמעשה ההקרבה מצד עצמו אין בו מעלה ותיקון בלא מטרתו ותכליתו ההתקרבות לה', זאת בשונה משאר המצוות, כגון שבת ותפילין, שמי שעושה אותן, אף אם לא כיון לתכליתן ולעיקר ענינן, מכל מקום בעצם קיום מעשה המצוה יש משום תיקון ומעלה. ולכן, מחשבת פיגול פוסלת את הקרבן ולא רק מונעת את התקיימות המצוה, כי כאמור המחשבה היא מגוף מעשה ההקרבה.

לעומת זאת, אדם המקריב קרבן ואין כוונתו להתקרב בכך לה', אלא ממשיך הוא בדרך הרעה, מרוקן את מעשה הקרבת הקרבן מכל משמעות ותוכן רוחניים, ולפיכך

11

על פי הדברים הללו יש לומר, שכאשר אדם חוטא ועומד ברשעו, ובאותו זמן מקריב הוא קרבן לה', מהווים חטאו ומעשיו הרעים סתירה לעצם מעשה הקרבת הקרבן, ולפיכך לא רק שהקרבת הקרבן באופן זה חסרה את יעודה ותכליתה, אלא אף נחשבת היא כמעשה תועבה ושקר.

16

נחשבת הקרבתו את הקרבן למעשה שכל כולו השחתה ואזכרות. ועל זה אומר הנביא: "שוחט השור מכה איש זובח השח ערף כלב מעלה מנחה דם חזיר", שהרי רשע זה המקריב קרבן, דומה כאילו מקריב הוא בעלי חיים טמאים, שאין בהקרבתם כל תועלת, ואינה אלא מעשה של השחתה ואזכרות.⁴

11

לעומת זאת, בעשיית שאר מצוות, שמעלתן היא מחמת עצם עשייתן, והעושה אותן מקיים את רצון ה' יתברך, אף על פי שכאשר נעשות הן לשם שמים ובטהרת הלב על ידי אדם ירא ה' ההולך תמים בדרכיו, ודאי שמדריגתן גבוהה יותר, מכל מקום גם כשנעשות הן על ידי חוטא ורשע, נחשבות הן כמצוות אשר שכר רב מגיע על קיומן.

11

עבודת הלב

יסוד גדול למדנו במהות הקרבת הקרבנות, שעיקרה הוא עבודת הלב - להקריב את עצמו לעבודתו יתברך. וכאשר המקריב את הקרבן הינו רשע או חוטא - חלילה - נחשב קרבנו "זבח רשעים תועבה", ועל כגון זה אמר הנביא (ישעיה א, יא): "למה לי רב זבחיכם יאמר ה'."

31

ונראה, שזה הטעם לכך שאין מונעים מן המומר לקיים מצוות, כגון שבת ותפילין, וכפי שמצינו ב"ב"ם (פס"ו מהל' תפילה ה"ח) לענין כהן רשע, שאין מונעים ממנו לשאת את כפיו "לפי שזו מצות עשה... ואין אומרים לאדם רשע הוסף רשע והמנע מן המצוות"², אף על פי שאין מקבלים קרבנות מן המומר לכל התורה (עין חולק ה. א), שכן בשאר מצוות אין סתירה בין דרכיו הרעים של האדם ומעלליו לכך שמקיים הוא את מצוות ה', מה שאין בהקרבת הקרבנות, שכל ענינה הוא התקרבות לה', וכפי שהתבאר.³

36

41

מעתה מובן מדוע הוכיחו הנביאים את ישראל על הקרבת הקרבנות דווקא, ולא על קיום שאר מצוות התורה, שכן מצוה המתקיימת על ידי רשע אינה נחשבת כתועבה חלילה, אולם הקרבת קרבן על ידי רשע הינה "זבח רשעים תועבה" (משלי כא, כז),

46

3

ויקרא אל משה. בתוך המון התיירי-
 ים לשאלה. למה חכה משה. שיקרא
 מן מפליאים אותנו דברי התנחומא (אות
 ה' היינו שסבר משה אחרי הקמת המשכן.
 שגמרה שליחותה שקבל עליו בהר

משה

(ג) ויקרא אל משה ושרה נאות אדם תשלינו ושאל רוח יתמך כבוד
 (מטלי כ"ט) כל מי שרורף אחר שררה שררה ברחת ממנו וכל

מן שבורה משורה שררה רודפת אחריו. שאול ברח מן השררה בשעה שבא
 למלך שנאמי (ספולל ס' י') וישאלו עוד ביי הכא עוד הלם איש. ויאמר ה'
 הנה הוא נחבא אל הכלים. מהו אל הכלים כשאמרו לו דבר המלוכה אפי'
 להם איני ראוי למלוכה אלא שאלו באורים ותומים אם אני ראוי זאת לאו
 היתו אותי. מד וישאלו עוד ביי. מד החביא את עצמו עד ששאלו באורים
 ותומים ויאמר ה' הנה הוא נחבא אל הכלים. וכן שנו רבותינו הכלים אלו
 אורים ותומים. והבורה מהשררה השררה רודפת אחריו שנאמר (סס) הראיתם
 אשר בחר בו ה' כי אין כמוהו בכל העם הוה. ובימלך בן ירבעל דרף אחר
 השררה והשררה ברחת ממנו שנאמר (סופטים ט') וילך אבימלך בן ירבעל
 שכמה אל אחי אמו וגו' והרגם כלם על אבן. אחת ומלך עם בעלי שכם.
 ולבסוף וישלח אלהים רוח רעה בן בעלי שכם ובין אבימלך והרגה אותו אשה.
 ומשה ברח מן השררה. בשעה שא"ל הקב"ה (סמות ג') ועתה לך ואשלחך
 אל פרעה. ויאמר בי אדני שלח נא ביד תשלח. אמר רבי לר' שבעת ימים
 יצת דקב"ה מפתח למשה בסנה לשלחו. והוא משיבו שלח נא ביד תשלח
 שנאמר (סס) ויאמר משה אל ה' כי אדני לא איש דברים אנכי גם מחמול
 וגו'. א"ל דקב"ה חייך שאופן לילך. כיון שהלך ואמר (סס ט') כה אמר ה'
 אלהי העברים שלח את עמי ויעבדוני. אמר אותו רשע מי ה' (סס ט') רתחיל
 משה ואמר אני כבר עשיתי שליחותי הלך וישב לו. אמר ליה הקב"ה ישבה
 לך בא דבר אל פרעה מלך מצרים. וכן על כל דבור ודבור לך אל פרעה
 השכם בבקר והתיצב לפני פרעה. ללמדך שהיה בורח מן השררה. לפי
 הוציאם ממצרים וקרע להם את הים והביאם אל המדבר והוריד להם את המן
 והעלה להם את הכבוד והגיו להם את השלש ועשה את המשכן ואמר מבוא
 ואילך מה יש לי לעשות. עמד וישב. א"ל דקב"ה חייך יש לי מלאכה גדולה
 מכל מה שעשית יש לך ללמד לישראל מומאה ושררה לתהויון היאך היו
 מקריבין בני קרבן לפני שנאמר ויקרא אל משה דבר אל בני ישראל אדם כי
 יקריב מנח קרבן. משה ברח מן השררה ורדפה אחריו לקיים מה שנאמר
 (מטלי כ"ט) נאות אדם תשלינו ושאל רוח יתמך כבוד זה משה שנאמר בו
 (מטלי ט') ותחטודו מעט מאלהים וכבוד והדר תעמדו. ויקרא אל משה.

משה

האלהים. לפיכך "קרא אותו ה' ואמר חייך
 ש לי מלאכה גדולה מכל מה שעשית.
 יש לך ללמד את ביי סומאה וטהרה להר'
 הירם היאך יהיו מקריבין בני קרבן לפני.
 "מלאכה גדולה מכל מה שעשית" — ואפי'
 מקריעת ים סוף? אתמהא! אמנם כן
 ללמד את ביי לעלות בהר ה' ולקום במקום
 קדשו. תוך שמירת דיני סומאה וטהרה.
 ולהדבק "דיבוק עלאה" ע"י קרבן במי
 ששכן את שמו בבית המקדש. — קשה
 מקריעת ים סוף שהרי אמרו קשה ויווגו
 של אדם — איש ואשה — בקריעת י"ס.
 א"כ ה"זיווג" של ישראל בקוב"ה... קשה
 מקריעת י"ס.

בי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה' (כי י"א)

לא נתבאר טעם איסור הקטרת שאור דבש. והרמב"ם ורמב"ן כתבו בזה
 דברים שאין מתקבלים בהרחבה. שכתבו בטעם איסור זה מפני שכן היה מנהג
 עובדי עבודה זרה לערב במנחותיהם שאור ודבש. ולכן נאסרו בקרבנות
 לישראל.

ולכד שכתבו זה בלא כל מקור מתורה ותו"ל. ורק מדעת עצמם כדי לכונן
 טעם התורה שאסרה זה — עוד יפלא. כי הלא בכל עיקר ענין הקרבנות נהגו
 עובדי ע"ז. ובכל זאת נצטוו לישראל. ולא חיישינו לזה שנהגו עכו"ם כן.

ועל כן אי אפשר שיהיה זה סיבה לאיסור שאור דבש.
 ועל דעתי נראה בטעם איסור זה על דרך זה. כי על שאור אמרו במ"ר
 פרשה נח (פרשה ל"ד) עלוב הוא השאור שמי שברא אותו מעיד עליו שהוא
 רע. כמו שנאמר כי יצר לב האדם רע (פרשה נח. ח' כ"א) וכתוב (תהלים
 ק"ג י"ד) כי הוא ידע יצרנו זכור כי עפר אנחנו ע"כ. וכפי הנראה נמסך
 מאמר זה על מה שאמרו בברכות (י"ז א') דשאור הוא כנוי ליצה"ר (ובסמוך
 יתבאר יחס הכנוי הידוע "שאור שבעיסה" ליצר הרע).

ולכן מכיון שהבורא מאס אותו אין מן הכבוד להכניס לקודש דבר שהבעלים
 כואסים בו ומגנים אותו.

ויחס הכנוי "שאור שבעיסה" ליצר הרע. נראה מפני כי כטבע השאור
 בעיסה כך טבע היצה"ר באדם. כי כמו שהשאור אף על פי שלעומת כמות
 העיסה הוא מצער מאוד. בערך משהו או "כל שהו" — אעפ"י כן כחו גדול
 ויחוק להגדיל ולשגשג את כמות הבצק בערך גדול מאוד — כך היצה"ר הטמון
 בלב. אעפ"י שהוא קטן מאוד בערך גוף האדם. כי לדעה אחת בגמרא ברכות

ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח וכו'.
 אף על פי שהאש יורדת מן השמים
 מצוה להביא מן ההדיוט (יומא כא.). יש בזה
 פועל דמיוני מוסר השכל להכהן. הן אמנם
 מחסד ה' על ברואיו נתן לנו זמנים מקודשים
 שבהם יתעורר האדם להתקרב אל ה' ובכל

שבת ומועד יופיע אור ה' והשפעת קדושה מעין
 אותן הזמנים, בימי אלול ותשרי הרהורי תשובה,
 ובפרוס הפסח התרוממות הנפש וגאולתה מגלות
 הדעת. בכל זאת גם על הכהן לעשות את שלו
 ולעורר בלבבות אחיו רגשות קדושות השייכים
 לזמן הזה, כמו שמובא במגן אברהם שמהאי
 טעמא נהגים לדרוש בשבת הגדול ושבת שובה,
 והיינו אף על פי שאש יורדת מהשמים מצוה
 להביא מן ההדיוט; על כן כל כהן בעמיו לא
 יחשוך שפתיו גם בידעו הדיוטותו יאמר לנפשו
 מצוה להביא מן ההדיוט.

(ט) יסוף
 מרכב

9
 י"א
 ה' י"א
 ה' י"א

(4)

(ס"א א') הוא דומה לזכוב, ולדעה אחרת — לחטא ואעפ"כ כמו גדול להרעים ולהרתיע את גוף האדם אף היותר גדול. וכה כח אחד לשאור בעיסה וליצר הרע באדם.

וטעם הציור מדמיון יצה"ר לזכוב ולחטא לא נחבאר. ואולי יש להסביר כי כמו שהזכוב הוא תמיד בתנועה ממקום למקום, כך היצה"ר, שהוא הכח המעורר בגוף האדם למלא רצונו ותשוקתו — הכח הזה הוא תמיד בתנועתו בגוף האדם למצוא מקום וסבה להכשילו, וכן נקרא הזכוב זכובי מות (קהלת). והדמיון להחטא אפשר להסביר עפ"י מה שאמרו במ"ר בראשית (פרשה ט"ו) כד ליתא דעה בבר נש אומרים, ניכר הוא שלא אכל פת חטים מימיו, וזה הוא מפני שמתכונת פת חטים לעדן ולפנק את דעת האדם, וכן היצה"ר משתדל לפנק את דעת האדם על פי דרכו שלו, להכשילו ולהטרידו בחיים, ועל דרך הכתוב חכמים המה להרע (ירמיה ד').

ובטעם איסור דבש לקרבנות אפשר לומר עפ"י מה שאמרו חז"ל בבבבנות (ז' ב'). כי ראוי היה הדבש בכלל להיות אסור וטמא אף להדיוט, מפני שהוא יוצא מן הטמא, משרץ דבורים, שהם מין זבובים, וכל היוצא מן הטמא טמא, ורק מצאו לו היתר, מפני שיסוד הדבש הוא מה שהדבורים מוצצות מסרחי עשבים ופולטין מתוכן את המיץ המתוק שבעשבים, והוא הוא הדבש, והדבורים עצמן בגופן שלהן אינן מסייעות ליצירת הדבש (עיי' מזה במס' סוטה מ"ח ב'). והנה עם כל זה, כלומר, עם כל היתר זה אין מן הכבוד שישתמשו בקודש דבר היוצא מן הטמא, אף כי יוצא באיזה אופן שהוא, אבל עכ"פ יוצא ממנו, ואעפ"י שלהדיוט שרי, וכמו בהמה בעלת מום, דלהדיוט שרי' ולגבוה אסורה מפני הכבוד.

וכהאי גונא כתב הראב"ד בהשגות, בפרק א' הלכה ב' מכלי המקדש לענין אחר, דאין סברא להכניס לקודש דבר היוצא מן הטמא, מפני שמאוס. וכן כתבנו אנהנו בפרשה חצוה (כ"א ב'). בטעם הדבר שלא מצינו בבנין המשכן ובבגדי כהונה מין משי, אעפ"י שהוא יקר ונאה, אך מפני שהוא יוצא מארג תולעת טמאה, עי"ש. והנה זה טעם מסתבר ורצוי מאוד. נהנה אף כי בדבש תמרים לא יקביל טעם זה, בנין שמקורו מגידולי אילנות, אך משום הרחקה מדבש דבורים מנעו גם דבש תמרים, וזה עפ"י מה שאמרו שמא בשמא מחליף (גיטין י"א א'), וכן אמרו כיומא (פ"א א') ע"ש טומאה חד הוא, ובמנחות (ס"ב ב') שם תמורה חד הוא, ולכן משום הרחקה בקדשים הרחיקו כל מין שם דבש.

16

5